ION ILIE DEDIU – PATRIARHUL ECOLOGIEI NAŢIONALE LA CEI 80 de ANI

Am facut ce am putut, să facă alţii mai bine.

Cuvinte înţelepte spuse de marele fondator al Ecologiei în Republica Moldova, ecolog de talie mondială şi om de stat, membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, profesor universitar, doctor habilitat în biologie, Membru titular şi profesor de onoare, *Doctor Honoris Causa* – **Ion Dediu**.

Roadele muncii sârguincioase de-o viaţă ale unui om se pot număra nu numai toamna, ci şi vara. Aceasta depinde în ce anotimp s-a născut respectivul om şi apoi se mai cere să ai ce număra…

Domnul Ion Dediu s-a născut în satul Rediu Mare, judeţul Soroca, pe atunci România Mare, într-o familie de răzeşi de viţă veche: tata – Ilie, mama – Natalia. De la părinţi a moştenit tot ce este mai scump: dragostea de neam, hărnicia, talentul de bun gospodar, atitudinea grijulie faţă de familie, neam, ţară, natură, înţelepciunea, îngăduinţa şi alte virtuţi frumoase, care deja se întâlnesc la mulţi dintre semenii noştri. Acasă a învăţat şcoala vieţii, iar la şcoală s-a dovedit a fi un elev sârguincios şi setos de cunoaştere.

Graţie muncii asidue de zi cu zi, a înregistrat succese remarcabile, care îl evidenţiază printre practicienii şi teoreticenii ştiinţei. Înfrăţindu-se cu ştiinţa încă din fragedă tinereţe, dumnealui a rămas fidel acesteia, slujind-o cu dăruire de suflet.

După absolvirea cu succes, în anul 1952, a şcolii medii din centrul raional Târnova, a fost înmatriculat la Facultatea de Biologie şi Pedologie a Universităţii de Stat din Moldova. Studentul, Ion Dediu, s-a remarcat între colegii săi prin înteligenţa nativă pe care a moştenit-o de la părinţi, moşi şi strămoşi, prin pasiunea pentru studiu şi pentru cunoaşterea naturii, prin marea sa putere de muncă şi prin şarmul personal, cu care a atras atenţia profesorilor săi. Aşa se explică faptul că, după absolvire în anul 1957, profesorul M.F. Iarosenco, care era în acel timp şi director al Institutului de Biologie al AŞM, l-a atras pe tânărul absolvent din Secţia de Fiziologie a omului şi a animalelor să se iniţieze în cercetări în acest domeniu, unde a trecut toate treptele de avansare ştiinţifică: de la laborant până la vicedirector de institut.

În anul 1964, susţine teza de doctor la Universitatea de Stat „M.V. Lomonosov" din Moscova, la specialitatea *Hidrobiologie,* fiind interesat de cunoşterea animalelor acvatice şi a fiziologiei lor, cu tema consacrată studiului Amphipodelor de ape dulci, iar postdoctorantura a continuat-o la Sankt Petersburg.

Domnul academician a avut marele noroc să treacă mai multe stagieri în cele mai prestigioase centre ştiinţifice din lume (Moscova, Berlin, Cambridge, Sankt Petersburg, Bucureşti, Paris, SUA, Canada etc.).

În perioada anilor 1972-1979 a activat în funcţie de decan, şef catedră, profesor, şef de laborator la Facultatea Biologie şi Pedologie a USM, unde a fondat catedra interuniversitară de ecologie şi protecţia mediului (a doua în fosta URSS) şi primul Laborator de Ecologie din republică.

În anul 1990 a înfiinţat Institutul Naţional de Ecologie, fiind pe parcursul a mai multor ani director (până în 2001), iar actualmente director onorific viager. În anul 1994 a fondat (prima din fosta URSS) Academia Naţională de Ştiinţe Ecologice. Este unul din fondatorii Partidului Ecologist „Alianţa Verde" din Moldova şi a Asociaţiei Oamenilor de Ştiinţă din Moldova (1994). De asemenea, se remarcă ca copreşedinte şi fondator al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România. Recent în anul 2007, în cadrul Universităţii Libere Internaţionale din Moldova, a creat încă un centru ştiinţific important – *Institutul de Cercetări pentru Mediu de Dezvoltare Durabilă*.

ISSN 1857-3517

Domnul Ion Dediu, s-a manifestat ca savant de talie internațională în domeniul biologiei şi îndeosebi a ecologiei, ca profesor cu capacități deosebite de îndrumător şi conducător ştiințific, ca promotor al multiplelor inițiative din domeniul ştiinței şi inovării.

Complexitatea portretului aniversarului Ion Dediu este indispensabil legată de numeroasele publicații: cca 500 de lucrări ştiințifice, inclusiv **30** de monografii, a pregătit peste **30 de** doctori în ştiințe (inclusiv 4 habilitați). Cununa activității sale ştiințifice de mai mult de jumătate de secol este ciclul de lucrări (8 volume) cu genericul „Bazele Ecologiei moderne": *Introducere în Ecologie, Ecologia populațiilor, Ecologie sistemică, Biosferologie, Tratat de ecologie teoretică, Enciclopedie de Ecologie, Axiomatica, Principiile şi legile ecologiei, Tezaurul terminologic al ecologiei*. Iar ca o explozie care a remarcat începutul formării ecologului de talie mondială a fost ieşirea de sub tipar în anul 1984 a **Dicționarului Enciclopedic de Ecologie**, care impresionează prin bogăția informațiilor şi prin volum.

Ecologul Ion Dediu şi-a pus perfect la punct întregul limbaj ecologic explicând clar şi logic toate noțiunile şi legile acestei ştiințe. Am greşi dacă am considera că eruditul ecolog Ion Dediu este doar un teoretician al acestei interesante şi importante direcții de cercetare privind autogospodărirea naturii şi elucidarea interrelațiilor dintre specii şi dintre acestea şi mediul lor de viață.

Aşa cum am mai afirmat, domnia sa este unul dintre puținii ecologi de mare valoare care aplică în mod fericit şi priceput principiile ecologiei în natură şi în viața socială. Este suficient să nominalizăm doar câteva dintre proiectele ecologice în care domnia sa s-a implicat în mod direct ca mare specialist:

- Environment Action Plan of the Republic of Moldova, Washington – Chişinău.
- The State and the Protection of the Environment in the Republic of Moldova.
- Danube Pollution Reduction Program.
- Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă: Moldova XXI.
- Strategia Națională şi Planul de Acțiune în domeniul Conservării Diversității Biologice.
- Cartea Roşie a Republicii Moldova.

Aceste opere prezintă un studiu capital, fundamental, unic şi original de analiză şi sinteză la zi a ecologiei moderne. În aceste lucrări, autorul trasează o serie de ipoteze, teorii, principii şi concepții ştiințifice noi, de o deosebită importanță teoretică şi aplicativă. Monografiile sus-numite au fost înalt apreciate de savanții de vază din mai multe țări, în 2009 fiind înalt apreciate de Academia Română cu Premiul „Gr.Antipa" (2009), Academia Oamenilor de Ştiință – cu premiul „G.Palade" din România, apoi cu Premiul Național al RM (2011).

Savantul Ion Dediu s-a manifestat ca un metodolog cu vocație al ştiințelor naturii, în general, şi al ecologiei, în special. Pentru prima oară a efectuat o analiză integrală a istoriei (de peste 2000 ani) şi dezvoltării ştiințelor naturii în lume, inclusiv în România şi Republica Moldova, sub aspect naturalist şi ecologic. Acest compartiment în creația autorului poate fi apreciat ca un tratat de sine stătător al problemelor filozofice ale ştiințelor naturii, care necesită să fie utilizat în special de către profesori, doctoranzi, la seminarele din cadrul disciplinei *Filosofia*.

Pentru meritele excepționale în dezvoltarea ştiinței ecologice, implementarea managementului şi promovarea politicilor naționale de mediu, i s-a acordat (2011) academicianului Ion Dediu *Premiul Național în domeniul Ştiinței*.

În timp ce unii oboseau să nu facă nimic, Ion Dediu a făcut tot ce s-a putut de făcut, sau chiar şi mai mult decât atât, Domnia sa a luat de la viață mai puțin decât a dat. Desigur că aici s-ar putea aduce mai multe aprecieri elogioase, care reprezintă mărturii elocvente despre rolul şi locul profesorului Ion Dediu în ştiința națională şi internațională, fapt cu care sincer ne mândrim, deoarece ne onorează ca savant, cetățean şi mare patriot, calități pentru care îl apreciem înalt.

La 24 iunie, curent renumitul savant şi om de stat împlineşte venerabila vârstă de 80 de ani. Cu ocazia acestui eveniment constatăm că omagiatul vine în pragul acestui eveniment cu bogate roade ale activității îndelungate şi cu un potențial sporit de activitate, cu noi idei întru dezvoltarea de mai departe în care a activat şi activează. Competența, profesionalismul şi responsabilitatea în problemele propuse spre rezolvare, confidențialitatea, perfecționarea continuă, bunavoința, sunt nişte noțiuni-cheie în activitatea sa personală.

Să ne trăiţi mult stimate domnule Ion Dediu !!!

Admirăm seriozitatea, originalitatea, devotamentul, responsabilitatea, consecvenţa dumneavoastră faţă de tot ceea ce faceţi. Acestea sunt doar câteva din valorile incontestabile ce vă caracterizează. Munca depusă de dumneavoastră pe tărâmul profesional s-a încununat cu cele mai frumoase rezultate. La această vârstă frumoasă, Vă adresăm sincere urări de bine şi sănătate, să rămâneţi mereu un model demn de urmat, alături de oamenii dragi şi scumpi inimii.

Gheorghe Avornic, dr. hab., prof. univ.	*Universitatea de Studii Politice şi Economice Europene „C. Stere”*
Valentin Aşevschi, dr., conf. univ.	*Universitatea de Studii Politice şi Economice Europene „C. Stere”*
Aurelia Crivoi, dr. hab., prof. univ., Om Emerit	*Universitatea de Stat de Stat din Moldova*
Leonid Voloşciuc, dr. hab., prof. univ.	*Academia de Ştiinţe a Moldovei*
Valentin Sofroni, dr. hab., prof. univ.	*Universitatea de Stat din Tiraspol*
Constantin Bulimaga, dr. hab., prof. univ.	*Institutul de Ecologie şi Geografie al AŞM*
Anatol Puţuntica, dr., conf. univ.	*Serviciul Hidrometeo, Ministerul Mediului al RM*